herpy

VARANER

Perentie

Varanus giganteus

Varanus giganteus er Australiens største øgle: en slank, langhalset ørkenvaran på op til 250 cm med et lyst, nettegnet hoved og tværrækker af store, lyse pletter på ryggen. Den er hurtig, dagaktiv og lever af krybdyr, pattedyr og ådsler. Der findes kun lidt viden om pasningen. Arten kræver et helt rum, kraftig varme og UVB og kan bide hårdt og slå med halen.

Familie: Varanidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**150-250 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-20 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende, jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken, halvørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Ekspert**

PASNING

Min. terrarie	**500 × 200 × 200 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-35 °C**
Hotspot	**50-58 °C**
Temperatur, nat	**20-24 °C**
Luftfugtighed	**30-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**5-17 æg**
Inkubation	**180-190 dage** ved 28-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står som de fleste varaner på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning om handel med vilde dyr (338/97). Den er ikke på forbudslisten i bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 om forbud mod hold af særlige dyr og må derfor holdes af private efter de almindelige regler, bl.a. dyrevelfærdsloven. Bed sælgeren om dokumentation for dyrets lovlige oprindelse; ved indførsel fra lande uden for EU kræves CITES-papirer.

Om arten

Varanus giganteus er den største øgle i Australien og den fjerdestørste nulevende øgle i verden. Voksne dyr bliver 150-250 cm inklusive hale og kan veje op til 20 kg. Arten er slank i forhold til andre store varaner og har et smalt hoved med en lang, parallelsidet snude, lange ben og en hale, der er stærkt sammentrykt fra siderne. Hoved og hals er cremehvide med et net af sorte linjer og pletter. Kroppen er gul til creme med tværgående rækker af store, lyse pletter og brune rosetter, og benene er mørke med hvide pletter. Undersiden har et mørkt netmønster.

Arten blev beskrevet i 1845 og hører til underslægten *Varanus* sammen med de store australske jordvaraner. Fra *Varanus gouldii*, *Varanus panoptes* og *Varanus rosenbergi* kendes den på den smalle, parallelsidede snude, på næseborene, der sidder dobbelt så langt fra øjet som fra snudespidsen, og på flere skælrækker midt på kroppen.

Arten er sky og trækker sig som regel tilbage, før den bliver set. Opdaget ligger den enten helt stille eller flygter hurtigt, og trænges den op i en krog, stiller den sig op, puster halsen ud, hvæser, slår med halen og kan gå til angreb med åben mund. Bid og kløer kan give store skader, og et bid giver hævelse inden for få minutter, blødning, der er svær at standse, og smerter, som kan stråle op til albuen og vare i flere timer.

V. giganteus kræver et helt rum eller en stor, sikker indhegning, og den passes bedst af holdere med erfaring fra andre store varaner. Arten er kun sjældent opdrættet uden for Australien. Levetiden i fangenskab er ikke dokumenteret; 10-20 år i boksen er lånt fra *Varanus gouldii*.

Udbredelse og levested

Varanus giganteus lever i de tørre dele af det centrale og vestlige Australien, vest for Great Dividing Range: i det vestlige Queensland, det nordlige South Australia, Northern Territory og store dele af Western Australia. Arten ses sjældent, fordi den er sky, og fordi store dele af udbredelsesområdet ligger langt fra bebyggelse. Den findes ikke uden for Australien.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Varanus giganteus lever i ørken, halvørken og tørt buskland, især i klippeområder med fremspring, kløfter og hårdpakket jord med løse sten. Den bruger huler som skjul og kan grave en ny hule på få minutter. Klimaet i udbredelsesområdet er varmt og tørt med meget varme somre, kølige nætter og kølige vintre.

Dyret er dagaktivt og dækker store afstande på jagt. Det klatrer let på klipper og i træer, rejser sig på bagbenene og halen for at se ud over terrænet og søger af og til føde på lavt vand. Æggene lægges i jorden eller i termitbo.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Varanus giganteus*. Pasningen bygger på andre store australske jordvaraner som *Varanus gouldii* og *Varanus panoptes*, som har lignende krav.

Et terrarie til en jordlevende varan skal være mindst fem gange så langt og to gange så bredt og højt som dyrets snude-kloak-længde. For et voksent dyr betyder det mindst 500 × 200 × 200 cm (længde × bredde × højde). Et helt rum eller en stor, sikker udendørs indhegning i den varme del af året er endnu bedre. Unger kan starte i et mindre terrarie, men de vokser hurtigt, og pladsen til det voksne dyr skal være klar, før dyret købes. Gulvet skal kunne bære en dyb og tung bund.

Bunden skal være dyb, gerne 50 cm, af sand og jord, så dyret kan grave sine egne gange, uden at de styrter sammen. Levende planter overlever ikke. Indret med store, stabile stenbunker, tykke hule træstammer og kraftige grene, som skal sidde fast, for dyret er stærkt og klatrer. Der skal være flere store skjul i begge ender. Låger skal slutte tæt og kunne låses, og alle varmekilder skal være afskærmede, så dyret hverken kan brænde sig eller rive dem ned. En skål med vand, som dyret kan træde ned i, hører med.

TEMPERATUR

Varanus giganteus kommer fra et varmt, tørt klima og har brug for en stor temperaturgradient. Tallene for temperatur og luftfugtighed er lånt fra *Varanus gouldii*. Om dagen skal der være 25-35 °C fra den kølige til den varme ende. Solpladsen er en stor, flad sten eller plade, hvor overfladetemperaturen målt med et IR-termometer er 50-58 °C. Om natten falder temperaturen til 20-24 °C.

Brug flere lamper over en stor flade, så hele kroppen kan ligge i varmen, og ingen del af dyret bliver brændt under en enkelt lyskegle. Dyret skal også kunne køle af i skygge eller i en hule. Lamperne sidder i keramiske fatninger bag et gitter, og alle varmekilder styres af en termostat. Overfladetemperaturen på solpladsen er vigtigere end lufttemperaturen. Vinterhvile er ikke nødvendig for hold; se Avl.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 30-60 %, og ventilationen skal være god, så luften holdes tør og bunden ikke mugner. Vigtigere end luften er bunden, som skal være let fugtig i dybden, så de gravede gange holder, og så dyret kan søge fugt ved hudskiftet, mens overfladen er tør. Der skal altid stå en stor, stabil skål med frisk vand, som dyret kan drikke af og træde ned i. Skift

vandet hver dag.

LYS OG UVB

Varanus giganteus er dagaktiv og soler sig i den åbne sol, så den har brug for kraftigt lys og UVB. UVB er nødvendig, for at dyret kan danne D3-vitamin, optage kalk og undgå knoglesygdom. Brug kraftige UVB-rør eller kviksølvdamplamper over solpladsen, uden glas eller plast imellem. Arten hører til Ferguson-zone 3, som er dagaktive dyr, der soler sig meget. Skift UVB-kilderne efter producentens anvisning, for UV-udstrålingen aftager, længe før lyset går ud.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

I naturen æder voksne dyr mest krybdyr, også andre varaner, og pattedyr som gnavere, pungdyr og unge kænguruer, i mindre grad fugle og æg, og de tager også ådsler. Unger æder mest leddyr som græshopper og skolopendre.

Voksne dyr får hele, optøede foderdyr: mus, rotter, kyllinger og vagtler, suppleret med æg og store insekter. Unger får insekter og små, optøede mus. Fodringsrytmen er lånt fra *Varanus gouldii*: unger i vækst fodres hver dag, voksne hver 3.-5. dag, afhængigt af hvor stort det sidste måltid var. Giv foderet med en lang pincet eller tang, og læg det på en ren flade, så dyret ikke sluger bundmateriale. Fedme er det mest almindelige problem hos varaner i fangenskab, især når gnavere er hovedføden, så skift mellem gnavere, fugle og insekter, og hold øje med vægten. Hele byttedyr med knogler dækker det meste af kalkbehovet; insekter til unger pudres med kalk.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Varanus giganteus er stor, stærk og hurtig. Et bid giver dybe sår, hævelse inden for få minutter, blødning, der er svær at standse, og smerter i flere timer. Halen bruges som pisk, og kløerne er lange og skarpe. Føler dyret sig truet, kan det rejse sig, puste halsen op og angribe med åben mund. Skader på hænder og arme kan være alvorlige, så et dyr flyttes altid med forsigtighed og med kraftige handsker eller i en kasse.

Arten bliver ikke let tam. Giv et nyt dyr fred i flere uger, og vær derefter rolig og forudsigelig. Dyret håndteres ikke uden grund. Som alle krybdyr kan varaner bære salmonella, så vask hænderne med sæbe efter al kontakt med dyr, terrarie og foder.

Dyrene holdes enkeltvis. Voksne dyr er territoriale, og store dyr æder mindre artsfæller. Han og hun sættes kun sammen til parring. Berigelse som levende insekter, gemt foder og nye genstande holder dyret aktivt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønsforskelle og kønsmodenhed er ikke dokumenteret for *Varanus giganteus*. Hos de fleste store varaner er hannerne større og kraftigere end hunnerne, og kønnet bestemmes sikrest af en dyrlæge, fx med ultralyd eller røntgen. Et dyr sættes først i avl, når det er fuldvoksent og i godt huld.

PARRING

Varanus giganteus er kun sjældent opdrættet i fangenskab, og der findes ingen egentlig avlsvejledning for arten. Hos varaner fra de køligere dele af Australien fremmer en hvileperiode om vinteren avlslysten: 1-3 måneder ved omkring 15 °C med kortere dage og kun kort tid under varmelampen. En periode, hvor han og hun går hver for sig, hjælper også. Hannen sættes ind til hunnen under opsyn, og dyrene skilles ved tegn på kamp. Terrariet skal være så stort, at hunnen kan komme væk.

ÆGLÆGNING OG KULD

Kuldstørrelsen er ikke dokumenteret for *Varanus giganteus*; 5-17 æg i boksen er lånt fra *Varanus gouldii*. Hunnen skal have en æglægningskasse med mindst 50 cm fugtigt, fast sand og jord, hvor hun kan grave et kammer. Uden et egnet sted kan hun holde æggene tilbage, og ægbinding kan være dødelig. Hunnen holder op med at æde, før hun lægger, og skal have rigeligt foder bagefter.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

INKUBATION

Inkubationstid og -temperatur er ikke dokumenteret for *Varanus giganteus*; 180-190 dage ved 28-31 °C i boksen er lånt fra *Varanus gouldii*, og hos andre store australske varaner varer inkubationen op til 270 dage. Æggene tages op kort efter æglægningen, uden at blive vendt, og lægges i vermiculit eller perlit blandet med samme vægt vand ved 80-90 % luftfugtighed. Åbn ikke æg, der er forsinkede, men stadig ser levedygtige ud.

OPDRÆT AF UNGER

Der findes næsten ingen viden om opdræt af ungerne. Ungerne skal have et sikkert terrarie med dyb bund, mange skjul og UVB og fodres med små insekter og små, optøede mus. De vokser hurtigt og skal snart have meget mere plads. Hold dem hver for sig, så de ikke skader hinanden.

Sundhed og typiske fejl

De fleste sygdomme skyldes fejl i opsætningen. De typiske problemer for store varaner er:

- Knogleproblemer ved mangel på UVB, kalk og D3.
- Fedme ved for mange gnavere og for lidt plads og motion.
- Bid- og klosår, ofte efter forkert håndtering. Rens grundigt, og søg læge, hvis et menneske er bidt, og dyrlæge, hvis dyret er skadet.
- Tarm- og blodparasitter. Få en afføringsprøve undersøgt, når et nyt dyr kommer i hus.
- Æglægningsproblemer hos hunner, fx ægbinding, som kan være dødelig. Giv hunnen en dyb æglægningskasse, og søg dyrlæge, hvis hun er oppustet og afviser føde i lang tid.
- Forbrændinger fra uafskærmede varmekilder.
- Stress og dårlige hudskifter ved for tørre forhold eller for få skjul.

Australien tillader ikke eksport af vilde krybdyr, så dyr uden for Australien er opdrættede. Spørg altid efter dyrets oprindelse. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser eller har sår, hævelse eller åndedrætsproblemer.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.

Hele vejledningen med kort og opdateringer: herpy.org/da/varaner/varanus-giganteus